

हिमाचले दृष्टा कङ्कनायाः
अद्वितीयशैली,
प्रचारकाले स्वयं
भोजनालये चायं
निर्मितवती

शिक्षितो
भवेत्, संगठितो
भवेत्, सङ्घर्षञ्च कुर्यात्
- डॉ० भीमराव-
अम्बेडकरः

हिमाचलस्य
चम्बाजनपदस्य
अभिलेखेषु
नक्षत्रवर्णनम्

प्रमुखाः वार्ताः

प्रवर्तननिदेशालयेन
व्यापारिणः राजकुन्द्रातः
९८ कोटिरूप्यकाणां
सम्पत्तिः ग्रहीता

प्रवर्तननिदेशालयेन व्यापारिणः
राजकुन्द्रातः प्रायः ९८ कोटिरूप्यकाणां
सम्पत्तिः सम्प्राप्ता। संलग्नसम्पत्तौ तस्य
पत्न्याः अभिनेत्र्याः शिल्पा शेटी
इत्यस्याः नामधेयेन एकं
विशालभवनं, राजकुन्द्रा नामधेयेन
विशालभवनं चास्ति। एषा कार्यप्रक्रिया
धनशोधननिवारणाधिनियमस्य अन्तर्गतं
कृता।
प्रवर्तननिदेशालयेन महाराष्ट्र-
दिल्लीपुलिसयोः बहुविध-एफआईआर-
आधारेण अनेकेषां एजेण्टजनानां-विरुद्धं
अन्वेषणं आरम्भम् आसीत्। तेषु सर्वेषु
जनानां मिथ्याप्रतिज्ञां कृत्वा
बिटकॉइनरूपेण ६६०० कोटिरूप्यकाणि
उत्कर्षयितुं आरोपः अस्ति।
प्रवर्तननिदेशालयस्य अन्वेषणेन ज्ञातं
यत् राजकुन्द्रा अस्य प्रकरणस्य
मुख्यदोषी अस्ति यस्मात् इत २८५
बिटकॉइनाः प्राप्ताः।

उपराष्ट्रपतिना

जगदीपधनखडेन राज्य-
सभायाः नवनिर्वाचितेभ्यः
सदस्येभ्यः शपथं कारितम्

राज्यसभायाः अध्यक्षः जगदीपधनखरः
गतदिने संसदभवने राज्यसभायाः
नवनिर्वाचितसदस्यानां शपथग्रहणं
कृतवान्। अस्मिन् अवसरे भीमसिंहः,
परमार जसवंतसिंह-सलाम सिंहः,
संगीता, नवीन जैनः, डॉ. सुधांशु त्रिवेदी
च राज्यसभायाः सदस्यतां ग्रहीतवन्तः।

अन्तरिक्षक्षेत्रस्य उपयोगः

मानवतायाः हिताय
करणीयः : सीडीएस
जनरल् अनिलचौहानः

रक्षाप्रमुखः (CDS) जनरल्
अनिलचौहानः विश्वासं प्रकटितवान् यत्
अन्तरिक्षक्षेत्रं भविष्ये वायु- समुद्र-
स्थलयुद्धेषु प्रभावं करिष्यति। सः
अवदत् यत् अन्तरिक्षं एकं अनिर्दिष्टं
प्रदेशम् अस्ति यत्र युद्धस्य अवधारणाः
अद्यापि न विकसिताः परिपक्वाः च न
अभवन्। नवीदिल्लीनगरे
भारतीयरक्षाअन्तरिक्षगोष्ठीं सम्बोधयन्
रक्षाप्रमुखः अन्तरिक्षक्षेत्रस्य उपयोगः
मानवतायाः हिताय करणीयः इति
बोधितवान्। सः अवदत् यत् भारतेन
अनेकानि अद्वितीयप्रौद्योगिकीनां
विकासेन अन्तरिक्षक्षेत्रे स्वक्षमता सिद्धा
कृता। अस्मिन् त्रिदिवसीयसंगोष्ठीयां
शीर्षसैन्याधिकारिणः, नीतिनिर्मातारः,
वैज्ञानिकाः, प्रमुखाः उद्योगिनः च रक्षा-
अन्तरिक्षक्षमतानिर्माणार्थं मार्गचित्रं
निर्मातुं चर्चां करिष्यन्ति।

मुख्यनिर्वाचन- आयुक्तः मतदातृभ्यः स्वस्य
मताधिकारस्य प्रयोगं कर्तुम् आह्वानं कृतवान्

हिमसंस्कृतवार्ताः - प्रवीणकुमारः।

मुख्यनिर्वाचन-आयुक्तः राजीवकुमारः
मतदातृभ्यः आह्वानं कृतवान् यत् ते
लोकसभानिर्वाचनस्य प्रथमचरणात् पूर्वं
स्वलोकतान्त्रिकदायित्वस्य निर्वहनं कुर्वन्
मताधिकारस्य प्रयोगं कुर्वन्तु। पत्रकारैः सह
वार्तालापं कुर्वन् सः अवदत् यत् जनानां
सक्रियसहभागितायाः कारणात् देशे
नियमितरूपेण सुचारुतया च निर्वाचनं प्रचलति।
निर्वाचनं लोकतन्त्रस्य उत्सवः इति वर्णयन्
मुख्यनिर्वाचनआयुक्तः युवानां कृते
निर्वाचनसहभागितायां नेतृत्वं कर्तुं आह्वानं
कृतवान्।
मुख्यनिर्वाचन-आयुक्तः अवदत् यत् ८५
वर्षाणाम् उपरि मतदातारः विकलाङ्गाः
मतदातारः च गृहे एव मतदानं कर्तुं शक्नुवन्ति।
मतदानकेन्द्रेषु मूलभूतसुविधानां उल्लेखं कृत्वा
सः अवदत् यत् सर्वाणि मतदानकेन्द्राणि
भूतलस्य उपरि निर्मिताः सन्ति, तेषु पेयजलं,

शौचालयः, शालिकाः, सोपानानि, चक्रचालकाः,
सहायताकक्षाः सुविधाः अपि च स्वयंसेवकाः
इत्यादयः अपि सन्ति।

राजीवकुमारः अपि जनान् ग्रीष्मर्तौ सर्वाणि
सावधानतानि स्वीकुर्वन्तु इति आह, मतदाताः
तापं पराजित्य बहुसंख्येन मतदानं करिष्यन्ति
इति आशां प्रकटितवान्।

अन्तरिक्षक्षेत्रे शतप्रतिशतम् प्रत्यक्षविदेशीयनिवेशाय
अनुमतिं दातुं संशोधिताधिनियमाः अधिसूचिताः

हिमसंस्कृतवार्ताः। अन्तरिक्षक्षेत्रे
शतप्रतिशतप्रत्यक्षविदेशीय-निवेशस्य
(एफडीआई) अनुमतिं दातुं स्वनिर्णयं कार्यान्वितुं
विदेशविनिमयप्रबन्धना-धिनियमान्तर्गतं
संशोधितनियमानां अधिसूचना सर्वकारेण कृता।
वित्तमन्त्रालयस्य अधिसूचनानुसारं उपग्रहाणां,
उपग्रहदत्तांशोत्पादानाम्, भूखण्डस्य,
उपयोक्तृविभागस्य च निर्माणाय, संचालनाय च

शतप्रतिशतम् प्रत्यक्षविदेशीयनिवेशस्य अनुमतिः
दत्ता अस्ति अधिसूचनायां उक्तं यत् ७४ प्रतिशतं
निवेशस्य कृते सर्वकारीय-अनुमोदनस्य
आवश्यकता न भविष्यति तथा च एतस्मात्
अधिक-निवेशानां कृते सर्वकारीय-अनुमोदनं
अनिवार्यं भविष्यति।
वित्तमन्त्रालयेन उक्तं यत् प्रक्षेपणवाहने
तत्सम्बद्धासु प्रणालीषु वा उपप्रणालीषु च ४९
प्रतिशतं यावत् निवेशार्थं सर्वकारस्य अनुमतिः
आवश्यकी न भविष्यति। एतस्मात् अधिकं
निवेशार्थं सर्वकाराद् अनुमतिः ग्रहीतव्या
भविष्यति।
उपग्रहाणां, भूखण्डस्य, उपयोक्तृखण्डस्य च
घटकानां, प्रणालीनां, उपप्रणालीनां च निर्माणे
शतप्रतिशतम् निवेशः सर्वकारस्य अनुमतिं विना
कर्तुं शक्यते इति मन्त्रालयेन उक्तम्।
एप्रिलमासस्य १६ दिनाङ्कात् आरभ्य नूतनाः
नियमाः प्रवर्तन्ते।

निर्वाचनप्रक्रियायां संशयस्य स्थानं
न भवेत् - सर्वोच्चन्यायालयः

सर्वोच्चन्यायालयेन ईवीएम-वीवीपीएटी-सम्बद्धानां
याचिकानां विषये स्वनिर्णयं आरक्षितुं पूर्वं गुरुवासरे
श्रवणकाले उक्तं यत् निर्वाचनप्रक्रियायाः पवित्रता
निर्वाहनीया, तस्यां संशयस्य व्याप्तिः न भवेत्।
न्यायाधीशसञ्जिवखन्नायन्यायाधीशदीपाङ्करदत्तयोः
पीठिका उक्तवती यत् इलेक्ट्रॉनिकमतदानयन्त्रस्य
(ईवीएम) विषये सर्वदा शङ्का न करणीया। मतदाता
सत्यापनीयपत्रलेखापरीक्षामार्गस्य (वीवीपीएटी)

शतप्रतिशतगणनायाचिकासु सम्बन्धितपक्षेषु तर्कं
विस्तरेण श्रुत्वा निर्वाचनेषु ईवीएमद्वारा मतदानेन सह
अथवा मतपत्रद्वारा निर्वाचनं कर्तुं पुरातनव्यवस्थां
कार्यान्वितुं वा स्वनिर्णयं आरक्षितवान्।
न्यायाधीशसञ्जिवखन्नायन्यायाधीशदीपाङ्करदत्तयोः
पीठिकायां एडीआर-अन्याधिवक्तृणां
निर्वाचनआयोगस्य च तर्काः श्रुताः।
याचिकाकर्तृसु अधिवक्ता प्रशांतभूषणः,
गोपालशंकरानारायणः संजयहेगडे उपस्थिताः
अभवन्।

सुभाषितम्

नीरक्षीरविवेके हंस
आलस्यम् त्वम् एव तनुषे चेत्।
विश्वस्मिन् अधुना अन्यः
कुलव्रतं पालयिष्यति कः॥

भावार्थः- अरे हंस यदि तुम ही पानी
तथा दूध भिन्न करना छोड दोगे तो दूसरा
कौन तुम्हारा यह कुलव्रत का पालन कर
सकता है? यदि बुद्धि वान् तथा कुशल
मनुष्य ही अपना कर्तव्य करना छोड दे
तो दूसरा कौन वह काम कर सकता है?

हिमसंस्कृतवार्ताः, अमितशर्मा

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे
व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते
सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

हिमाचले दृष्टा कङ्गनायाः अद्वितीयशैली, प्रचारकाले स्वयं भोजनालये चायं निर्मितवती

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः। मण्डी संसदीय निर्वाचनक्षेत्रस्य भाजपा प्रत्याशी कङ्गनारणौत इत्यस्याः ग्रामपञ्चायतकुगति- पूलन- भ्रमणकाले राजनीतिमार्गः सुलभः नास्ति इति अवगतम् इव आसीत्। अत्र प्रायः अभ्यर्थिनः रूक्षमार्गं लङ्घ्य प्रायः १५० मीटर पदातिना गन्तव्यम् आसीत्। यस्मात् कारणात् कङ्गनारणौत कदाचित् निःश्वासं त्यक्तवती आसीत्। एतादृशी परिस्थितौ सा अवगच्छति आसीत् यत् राजनीतिक्षेत्रे पदं प्राप्तुं परिश्रमं कर्तव्यम् इति। यस्य कारणात् सा 5G इत्यस्य समये अपि दूरस्थक्षेत्रेषु निवासिनः कथं जीवन्ति इति विचारं प्राप्तवती। एतदतिरिक्तं जनजातीयभरमौरस्य पुनरागमनसमये अभिनेत्री स्वयं राखे स्थिते चायापणे चायं कृत्वा ढाबास्वामिनाम् अन्येभ्यः जनेभ्यः चायं परोक्ष्यति स्म। समग्रतया आदिवासीक्षेत्रस्य भरमौरस्य दुर्गमक्षेत्रेषु अभिनेत्री भाजपा प्रत्याशी च कङ्गना रणौत इत्यस्याः बोधः अभवत् यत् ग्रामीणक्षेत्रेषु निर्वाचनप्रचारः कियत् जटिलः अस्ति।

आस्थया निर्वाचनप्रतिस्पर्धायाः विषये प्रचलति चर्चायां विरामः स्थापितः

हिमसंस्कृतवार्ता- ऊना। हिमाचलप्रदेशे यत्र भारतीयजनतापक्षेण लोकसभानिर्वाचनेन सह षट् विधानसभासनेषु भवितव्येषु उपनिर्वाचनेषु सर्वेषां प्रत्याशीनां घोषणा कृता अस्ति। तस्मिन् एव काले काङ्ग्रेसपक्षः केवलं शिमला-मण्डी- संसदीयक्षेत्रेषु एव स्वस्य प्रत्याशीनां घोषणां कर्तुं समर्थः अभवत्। लोकसभानिर्वाचनस्य अपि च षट् विधानसभाक्षेत्रस्य उपनिर्वाचनस्य अभ्यर्थिनः अन्वेषणे व्यस्तः अस्ति। काङ्ग्रेसपक्षस्य अन्वेषणस्य मध्ये उपमुख्यमन्त्री मुकेश अग्निहोत्री इत्यस्य पुत्री आस्था अग्निहोत्री इत्यस्याः नाम अपि उपरि आगतं आसीत् तथा च हमीरपुरसंसदीयनिर्वाचनक्षेत्रात् अथवा गगरेटविधानसभाक्षेत्रात् आस्थायाः प्रतिस्पर्धायाः विषये बहु चर्चा अभवत्। परन्तु आस्था अग्निहोत्री स्वयमेव माध्यमानां सम्मुखम् आगत्य एतासु सर्वासु चर्चासु विरामं स्थापितवती। आस्था अग्निहोत्री इत्यनया उक्तं यत्, काङ्ग्रेस- शीर्षनेतृत्वेन निर्वाचनं प्रतिस्पर्धयितुं प्रार्थितम्, यत् गौरवस्य विषयः अस्ति, परन्तु अस्मिन् समये परिस्थितिः भिन्ना अस्ति। सा अवदत् यत् मातुः सिम्मी अग्निहोत्री इत्यस्याः मृत्योः मासद्वयं एव गतम् अतः सा निर्वाचनं कर्तुं असमर्थतां विनयेन प्रकटितवती। तस्मिन् एव काले गगरेटक्षेत्रात् निर्वाचनं कर्तुं प्रश्ने आस्था अवदत् यत् सा स्वपरिवारस्य विधानसभाक्षेत्रद्वयात् निर्वाचनं प्रतिस्पर्धयितुं समर्था नास्ति इति। सा अवदत् यत् विगत २५ वर्षेभ्यः हरोलीविधानसभया सह सम्बन्धः अस्ति तथा च तस्य पिता मुकेश अग्निहोत्री निरन्तरं निर्वाचनेषु विजयं प्राप्नोति। एतादृशे सति अन्यस्मात् विधानसभाक्षेत्रात् निर्वाचनं कर्तुं इच्छा नास्ति। सा अवदत् यत् केवलं कोऽपि स्थानीयनेता गगरेटक्षेत्रात् निर्वाचनं कर्तुं अर्हति। दलस्य प्रचारार्थं स्वसम्मतिं दत्त्वा आस्था अवदत् यत् तस्याः परिवारः काङ्ग्रेसेन सह शिला इव तिष्ठति।

प्रधानमन्त्रिणः ध्यानं हिमाचलं प्रति एव आसीत्, अतः द्वयोः अधिकं भ्रमणं सम्भवं न भवेत्। परन्तु अस्मात् पूर्वं केन्द्रीयगृहमन्त्री अमितशाहः राष्ट्रीयध्यक्षः जे. पी. नड्डा च हिमाचलस्य भ्रमणं करिष्यन्ति। एषः सर्वः विकासः मेमासे एव भविष्यति। हिमाचले सप्तमे चरणे निर्वाचनं भवति, समीपस्थे पञ्जाबराज्ये अपि सप्तमे चरणे मतदानं भविष्यति। अस्य अन्तिमचरणस्य अधिसूचना २०२४ तमस्य वर्षस्य मे-मासस्य ७ दिनाङ्के भविष्यति, नामाङ्कनं च मई-मासस्य १४ दिनाङ्कपर्यन्तं भविष्यति। मतदानं २०२४ तमस्य वर्षस्य जूनमासस्य १ दिनाङ्के अस्ति।

IIT Mandi शोधकर्तारः जैव- अपघटनीय- बहुलक- आधारित-माइक्रोजेल् इत्यस्य विकासं कृतवन्तः, सस्यानां पोषणं वर्धयिष्यते

हिमसंस्कृतवार्ता- मण्डी।

भारतीयप्रौद्योगिकीसंस्थानस्य मण्डी-इत्यस्य शोधदलेन प्राकृतिकबहुलक-आधारित- बहुकार्यात्मक-स्मार्ट-माइक्रोजेल्-विकासेन स्थायिककृषौ महतीं सफलतां प्राप्ता अस्ति एते माइक्रोजेल् नाइट्रोजन (N) तथा फास्फोरस (P) उर्वरकस्य विस्तारितावधिषु मन्दविमोचनार्थं विनिर्मिताः सन्ति, येन पर्यावरणीयप्रभावं न्यूनीकर्तुं सस्यपोषणं वर्धयितुं आशाजनकं समाधानं प्राप्यते। यथा यथा २०५० तमे वर्षे वैश्विकजनसंख्या अनुमानतः १० अरबं प्रति वर्धते तथा तथा खाद्यसुरक्षां सुनिश्चित्य अधिकं महत्त्वपूर्णं भविष्यति। एतस्याः याचनायाः पूर्तये कृषिः महत्त्वपूर्णा भूमिकां निर्वहति, सस्यस्य उत्पादकतां वर्धयितुं उर्वराणां महती भूमिका अस्ति। परन्तु पारम्परिकनाइट्रोजन (N) तथा फास्फोरस (P) उर्वराणां अक्षमता, येषां अवशोषणदरः क्रमशः ३०% तः ५०% तथा १०% तः २५% यावत् भवति, पर्यावरणीयप्रभावं न्यूनीकरोति च कृषिउत्पादनस्य अनुकूलनार्थं आह्वानम् जनयति। आधुनिककृषिः वर्धमानजनसंख्यायाः वर्धमानस्य खाद्यवस्तुनां पूर्तये उर्वरकप्रयोगेषु बहुधा निर्भरं भवति। यद्यपि वनस्पतयः पोषकद्रव्याणि प्रदातुं सस्यस्य उत्पादनं च विकसितुम् उर्वरकाः अत्यावश्यकः सन्ति तथापि तेषां प्रभावशीलता प्रायः गैसीयवाष्पशीलता, लीचिंग् इत्यादिभिः कारकैः प्रभाविता भवति फलतः उर्वरकस्य अत्यधिकप्रयोगेन न केवलं उच्चव्ययः भवति अपितु पर्यावरणस्य उपरि प्रतिकूलप्रभावः अपि भवति, यत्र भूजलस्य मृदाप्रदूषणस्य च मानवस्वास्थ्यस्य संकटानि च सन्ति। अतः स्थायिककृषिप्रधानां प्रति संक्रमणस्य सुविधायै उर्वरकस्य विमोचनं दीर्घकालं यावत् भवति इति प्रौद्योगिकीविकल्पानां विकासः अत्यावश्यकः। अस्य विस्तृतस्य शोधस्य निष्कर्षाः अमेरिकनकेमिकल सोसाइटी इत्यस्य प्रतिष्ठितपत्रिकायां ACS Applied Materials and Interfaces इत्यस्मिन् प्रकाशिताः सन्ति। शोधकार्यस्य नेतृत्वं डॉ. गरिमा अग्रवाल इत्यनया सह तस्याः दलेन कृतम्। अस्य शोधस्य वित्तपोषणं भारतसर्वकारस्य विज्ञान-अभियांत्रिकी- अनुसन्धानमण्डलेन, भारतसर्वकारस्य विज्ञान- प्रौद्योगिकीविभागेन च कृतम्।

अध्ययनस्य उद्देश्यं व्याख्याय आईआईटी मण्डी इत्यस्य रासायनिकविज्ञानविद्यालयस्य सहायकाचार्या डॉ. गरिमाअग्रवाल अवदत् यत्, 'अस्माभिः प्राकृतिकं बहुलक-आधारितं बहुकार्यात्मकं स्मार्ट-माइक्रोजेल् विकसितम्।' एते माइक्रोजेल् वनस्पतीनां कृते फास्फोरसस्य सम्भाव्यस्रोतरूपेण कार्यं कुर्वन्ति तथा च ते व्यय-प्रभाविणः, जैव-अपघटनीयाः, पर्यावरण-अनुकूलाः च सन्ति।' डॉ. अग्रवालः अपि अवदत् यत्, 'माइक्रोजेल्-सूत्रीकरणं पर्यावरण-अनुकूलं जैव-अपघटनीयं च अस्ति, यतः एतत् प्राकृतिकबहुलकैः निर्मितम् अस्ति।' मृत्तिकायां मिश्रयित्वा वनस्पतिपत्रेषु प्रोक्षणं वा कर्तुं शक्यते। मक्का-वनस्पतिभिः सह अद्यतन-अध्ययनेन ज्ञातं यत् अस्माकं सूत्रीकरणेन शुद्ध-यूरिया-उर्वरकस्य तुलनायां मक्का-बीजस्य अंकुरणं समग्र-वनस्पति-वृद्धिः च महत्त्वपूर्णतया विकसितः भवति नाइट्रोजन-फास्फोरस- उर्वराणां एतत् निरन्तरं विमोचनं उर्वरकस्य उपयोगे न्यूनतां कुर्वन् सस्यानां विकासे सहायकं भवति।' एते निष्कर्षाः स्थायिककृषिस्य मार्गं प्रशस्तं कुर्वन्ति, पोषकद्रव्याणां आपूर्तिम् अनुकूलितुं, सस्यस्य उत्पादनं वर्धयितुं, पारम्परिक-उर्वरकैः सह सम्बद्धानां पर्यावरणीय- आह्वानस्य न्यूनीकरणाय च आशाजनकं समाधानं प्रददति।

लोकसभानिर्वाचनम् 2024 : प्रधानमन्त्री मोदी हिमाचले जनासभाद्वयं करिष्यति

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

लोकसभानिर्वाचनस्य समरे हिमाचले प्रधानमन्त्रिणः नरेन्द्रमोदिनः द्वे सभे भविष्यतः। हिमाचले निर्वाचनप्रबन्धनस्य पालनं कुर्वन्तः नेतारः मन्यन्ते यत् निर्वाचनात् पूर्वमपि

यदि हिमाचलभाजपायाः सज्जतां पश्यामः तर्हि २० एप्रिलस्य समीपे प्रवासीकार्यकर्तारः हिमाचलम् आगन्तुं शक्नुवन्ति। अस्मिन् समये उत्तराखण्डतः कार्यकर्तारः हिमाचलं प्रति प्रेषिताः सन्ति। हिमाचलस्य सर्वेषां ७४ मण्डलानां कृते एकः कार्यकर्ता नियुक्तः भविष्यति, तदर्थं शिशुभाई धर्मा प्रमुखः कृतः अस्ति। मई मासस्य आरम्भे एव केन्द्रीयमन्त्रिणः स्मृति ईरानी, अश्विनी वैष्णवः, निर्मला सीतारमण इत्यादयः हिमाचलस्य भ्रमणं करिष्यन्ति, विभिन्नैः सामाजिकवर्गैः सह सम्मेलनानि च करिष्यन्ति। तदनन्तरं अग्रिमं चरणं बृहत् सभायाः भविष्यति। अस्य समयसूची अद्यापि अन्तिमरूपेण न निर्धारिता। प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी अन्तिमचरणस्य हिमाचले द्वे जनसभे करिष्यतः।

समाचरितः डॉ०भीमराव- अम्बेडकरजयन्त्युत्सवः

शिक्षितो भवेत्, संगठितो भवेत्, सङ्घर्षञ्च
कुर्यात् - डॉ० भीमराव-अम्बेडकरः

हिमसंस्कृतवार्ता:। बिहारराज्यान्तर्गते दरभङ्गाजनपदे कविनागार्जुनजन्मभूमौ तरौनीग्रामेऽवस्थितेन कामेश्वरसिंहदरभङ्गासंस्कृत-विश्वविद्यालयस्याङ्गीभूतेन नागार्जुन-उमेश-संस्कृतमहाविद्यालयेन डॉ०भीमराव-अम्बेडकरजयन्त्याः पूर्वसन्धायाम् अम्बेडकरजयन्तीमभिलक्ष्य एकस्य कार्यक्रमस्य आयोजनं कृतम्। कार्यक्रमस्याध्यक्षं निर्वहता महाविद्यालयस्य प्रभारीप्रधानाचार्येण डा०रामसंयोगरायमहोदयेन छात्रानुद्बोधयता सामाजिकन्यायस्य संवैधानिकनैतिकतायाश्च प्रासङ्गिकताविषये स्वविचाराः प्रकटीकृताः। एतैः शिक्षितो भवेत्, संगठितो भवेत्, सङ्घर्षञ्च कुर्यात् इति अम्बेडकरमहोदयस्य महत्त्वपूर्णं वक्तव्यं रेखाङ्कितं कृतम्। कार्यक्रमस्य सञ्चालनं कुर्वता महाविद्यालयस्य दर्शनविषयकसहायक-प्राध्यापकेन डॉ०छबिलालन्यौपानेवर्येण डॉ. भीमराव-अम्बेडकरस्य सामाजिकयोगदानस्य विषये सम्बोधयन् उक्तं यत् - अद्यत्वेऽपि अपि तस्य संवैधानिकसामाजिकविचारान् स्वीकर्तुम् आवश्यकताः येन वयं समृद्धम्, समानभावपूर्णम्, न्यायपूर्णञ्च च समाजम् अग्रेसरं कर्तुं शक्नुयाम। महाविद्यालयस्य अन्यैः शिक्षकैरपि अम्बेडकरविषयकाः स्व-स्वविचाराः उपस्थापिताः। अवसरेऽस्मिन् महाविद्यालयस्य विद्यार्थिभिः कबीरदास-अंजुकुमारी-श्रुतिप्रिया-अंजलिकुमारीप्रभृतिभिः अम्बेडकरविचारसम्बद्धगीत-भजन-कविता-भाषणानि प्रस्तुतानि। कार्यक्रमेऽस्मिन् महाविद्यालयस्य सहायक-प्राचार्याः डॉ०नितेशकुमारमिश्र-डॉ०सरिताकुमारी-डॉ०नियतिकुमारी-डॉ०सरस्वतीकुमारी-डॉ०रंजीतकुमारठाकुरप्रभृतयः, कार्यालयसहायकः राजकुमारझा, तथा महाविद्यालयीयछात्राः नीतिशकुमार-तुलसीकुमारी-सुधीरकुमारशर्मा-सुधीराकुमारी-दिलखुशकमती-आराध्याप्रिया-अभिनवकार्तिकादयश्चोपस्थिताः आसन्।

हिमाचलस्य चम्बाजनपदस्य अभिलेखेषु नक्षत्रवर्णनम्

हिमसंस्कृतवार्ता:, डॉ.ओमप्रकाशः चम्बा

ज्योतिषशास्त्रे सम्पूर्णाकाशमण्डलं २७ भागेषु विभक्तमस्ति। एतेषां २७ विभागानां ज्योतिषे नक्षत्रसंज्ञा विधीयते। लोके पृथिव्याः मापने किलोमीटरस्य प्रयोगः क्रियते तद्देव आकाशस्य मापने नक्षत्राणां महती भूमिका वर्तते। तत्रापि प्रत्येकस्मिन् नक्षत्रे ४ चरणाः भवन्ति। नक्षत्राणां नामानि निम्नप्रकारेण वर्तन्ते-
१. अश्विनी २.भरणी ३.कृत्तिका ४.रोहिणी ५.मृगशिरा ६.आर्द्रा ७.पुनर्वसुः ८.पुष्यः ९.अश्लेषा १०.मघा ११.पूर्वाफाल्गुनी १२.उत्तराफाल्गुणी १३.हस्त १४.चित्रा १५.स्वाति १६.विशाखा १७.अनुराधा १८.ज्येष्ठा १९.मूला २०.पूर्वाषाढा २१.उत्तराषाढा २२.श्रवण २३.धनिष्ठा २४.शतभिषा २५.पूर्वभाद्रपदः २६.उत्तरभाद्रपदः २७.रेवती।

मूलानक्षत्रम्- पांगी क्षेत्रस्य साहलीपनघटशिलालेखे मूलनक्षत्रस्य वर्णनं विद्यते। लेखे वर्णनमस्ति यत् शुभे नक्षत्रे परमभट्टारकेन महाराजाधिराजेन ललितवर्मणेन विजितराज्यस्य २७ संवत्सरे तदनुसारं शास्त्रसंवत् ४६ श्रावणमासे शुद्धि १३ रविवसरे मूलनक्षत्रे पांगी इत्यस्य शेगाणकालुकप्रतिहारेण नैणुकदण्डवासिकेन पनघटशिलालेखे वरुणदेवस्य स्थापना कारिता। रेवतीनक्षत्रम्- चुराहोपमण्डलस्य तीसा परगना स्थानाद् 1½ मीलं उत्तरे स्थिते ददवार-पनघटशिलालेखे रेवती नक्षत्रस्योल्लेखः प्राप्यते। लेखे वर्णनं प्राप्यते यत् त्रैलोक्यदेवस्य राज्यसंवत् १७, ज्येष्ठ १२, वृहस्पतिवासरे रेवती नक्षत्रे ब्राह्मणेन सौहिलेन मृत्युभयाद् रक्षणार्थं स्वर्गलोकस्य प्राप्त्यर्थञ्च वरुणदेवस्य स्थापना कृता। एवमेव लोहटिकरीपनघटशिलालेखेऽपि रेवतीनक्षत्रस्य वर्णनं प्राप्यते। हस्तनक्षत्रम्- भाराड़ा पनघटशिलालेखे हस्तनक्षत्रस्योल्लेखः प्राप्यते। लेखे वर्णनं प्राप्यते यत् प्रवर्धमानस्य श्रीवर्मदेवस्य विजितराज्ये वर्तमाने २७ संवत्सरे भाद्रपदमासे अमावस्या तिथौ कृष्णपक्षे चन्द्रवासरे हस्तनक्षत्रे भट्टारकेन श्रीउविकायाः पुत्रेण मातृपितृयोः परलोकसुखवाप्तये हस्तनक्षत्रस्य शुभवेलायां वरुणदेवस्य स्थापना कारिता। एवमेव बलभद्रस्य शासनकाले स्थापिते चम्बाताम्रपत्रलेखे हस्तनक्षत्रस्योल्लेखः प्राप्यते। लेखे वर्णनमस्ति यत् बलभद्रेन पूजामंत्रग्रहणस्य शुभावसरे भारद्वाजगोत्राय श्रीरमापतिपूर्णानन्दशर्मणे ब्राह्मणाय भूमिदानं कृतम्। वस्तुतः फलितज्योतिषशास्त्रे मूर्हूर्तशास्त्रस्य वर्णनं विद्यते तत्रैव मूर्हूर्तेषु नक्षत्राणां प्रधान्यं भवति। बृहद्वास्तुमालायाम् वापीकूपाद्यारम्भे श्लोकः वर्तते यत्र उपरोक्तानां सप्तनक्षत्राणां समर्थनमस्ति- चित्रा स्वातिपुनर्वसू मृगशिरो मूलाश्विनीरोहिणी-हस्ताः पुष्यधनिष्ठाकं शतभिषक् मित्रोत्तरारेवती। एतेषु श्रवणान्वितेषु मकरे लग्ने च कुम्भे झषे। वापीकूपजलाशययादिखननं शस्तं प्रशस्ते दिने। अतः प्राप्ततथ्याधारेण कथ्यते यत् तस्मिन् काले शासकाः ज्योतिषशास्त्रस्यानुसरणेन विना एकं पदमपि न स्थास्यन्ति स्म। तेषां साम्राज्ये विदुषां ब्राह्मणानां समादरः आसीत्।

रक्तचिह्ने निमीलितः विपणिः , स्वस्य उत्तमं आरम्भं स्थापयितुं न शक्तवान्; सेन्सेक्सः ४५४ अंकैः पतितः

(हिमसंस्कृतवार्ता: - दिलीपः (नादौनम्)
वीरवासरे त्रयः दिवसाः यावत् क्रमशः क्षीणतायाः अनन्तरं शेयरविपणारम्भः श्रेष्ठ रूपेण अभवत्। परन्तु सायं यावत् विपणिः स्वस्य आरम्भं स्थापयितुं न शक्तवान् अन्ते च रक्तवर्णे निमीलितः। यत्र सेन्सेक्सः ४५४.६९ अंकाः अथवा ०.६२% न्यूनः भूत्वा ७२४८८.९९ स्तरे स्थितः अभवत्। अपरे च निफ्टी इत्यस्य १५२.०५ अंकैः अथवा ०.६९% इत्येव पतित्वा २१९९५.८५ इति स्तरे समाप्तः।

डॉलरस्य विरुद्धं रुप्यकस्य ६ पैसाः वृद्धिः अभवत्

अपक्व भूतैलस्य च मूल्येषु उच्चतमस्थानात् गुरुवासरे अमेरिकी-डॉलरस्य विरुद्धं षट्-पैसाः अधिकं मूल्यं प्राप्य ८३.५५ इति मूल्ये समागत्य समाप्तं जातम्।

उत्तराफाल्गुणीनक्षत्रम्- चुराहोपमण्डलस्य तीसा परगना क्षेत्रस्य उत्तर-पूर्वे भकुंडपनघटशिलालेखे उत्तरफाल्गुणी नक्षत्रस्य उल्लेखः मिलति। अभिलेखे वर्णनमस्ति यत् ४ शास्त्रीये संवत्सरे त्रैलोक्यदेवस्य शासनकाले भोशर्मणः पुत्रेण परिपूर्णेन उत्तराफाल्गुणी नक्षत्रस्य शुभवेलायां मृत्युभयाद् विमोचनार्थं वरुणदेवस्य स्थापना कारिता। धनिष्ठानक्षत्रम्- चुराहोपमण्डलस्य सेईकोठी स्थानाद् २ मीलं दक्षिणे स्थिते नघई-पनघटशिलालेखे धनिष्ठा नक्षत्रस्योल्लेखः प्राप्यते। लेखे वर्णनं प्राप्यते यत् नागुकस्य पौत्रेण नागप्रसादस्य पुत्रेण देवप्रसादेन राज्या मेखलायाः परलोके सुखवाप्त्यर्थं धनिष्ठा नक्षत्रे वरुणदेवस्य स्थापना कारिता।

शुद्धाद्वैतस्य प्रवर्तकः वल्लभाचार्यः

वल्लभाचार्यः वल्लभः इत्यपि ख्यातः। सः कृष्णाश्रितं पुष्टिमार्गं ब्रज प्रदेशे प्रख्यापितवान्। तस्य सिद्धान्तः शुद्धाद्वैतः इति ख्यातः वल्लभाचार्यः तेलुगुब्राह्मणकुटुम्बे जन्म प्राप्तवान्। तस्य पितरौ मुस्लिं जनानाम् आक्रमणकारणतः वाराणसीतः चम्पारण्यम् आगतौ। वल्लभः बाल्यकाले एव वेदान् उपनिषदः च पठित्वा ततः परं २० वर्षाणि यावत् आभारतम् अटितवान्। सः भक्तिमार्गस्य प्रमुखः नायकः अभवत्। वल्लभाचार्यस्य शिष्यैः लिखिते वल्लभाचार्यचरिते वल्लभाचार्यः रामानुज-मध्वाचार्यप्रभृतीनां शिष्यान् वादे पराजितवान् इति उल्लेखः दृश्यते। सः पुष्टिमार्गस्य प्रवर्तकः आसीत्। वेदान्ततत्वात् स्वयं ज्ञानं प्राप्य सः पुष्टिमार्गम् आरब्धवान्। सः वैराग्ययुतं जीवनं मठेषु वासं च न अङ्गीकृतवान्। तत्स्थाने कृष्णस्य उपासनया मोक्षं गृहस्थोऽपि प्राप्तुं शक्नोति इति प्रत्यपादयत्। अस्य

विचाराः उत्तरप्रदेशस्य पश्चिमभागे राजस्थाने मध्यप्रदेशे च प्रसृताः। विष्णुस्वामिना सह वल्लभाचार्यस्य सम्बन्धः आसीत्। सः अनेकान् ग्रन्थान् अरचयत्। तेषु अनुभाष्यम्(ब्रह्मसूत्रस्यभाष्यम्), षोडशग्रन्थः, भागवतभाष्यम् च प्रसिद्धम्। वल्लभाचार्यस्य कीर्तनानि बालकृष्णस्य, यशोदायाः च वर्णयन्ति। वल्लभाचार्यसम्बद्धानि वस्तूनि ब्रजप्रदेशे नाथद्वारा इत्यत्र सङ्गृहीतानि सन्ति।